

Flora
Turner-
Vučetić

Doprinos hrvatskim zbirkama

Crtež Andrije Medulića

← Andrija
Medulić, *Crtež
Sv. Andrije*, oko
1553.-1557.
© Christie's
Images Ltd,
2008.

Nacionalna galerija u Londonu i Nacionalne galerije Škotske zajednički apeliraju na državne institucije i ljubitelje lijepe umjetnosti da unatoč recesiji posegnu u svoje fondove i do kraja ove godine otkupom od 50 milijuna funti "spase za naciju" Tizia-

novu sliku *Dijana i Akteon* koju će, nakon isteka tog roka, ako je galerije ne otkupe, njezin vlasnik, vojvoda od Sutherlanda, moći slobodno prodati na otvorenom tržištu. Apel je pobudio veliku medijsku pozornost, a posjetitelji Nacionalne galerije u Londonu strpljivo

čekaju u redu da, možda zadnji put, vide ovo remek-djelo.

Premda se mali crtež Andrije Medulića koji je 8. srpnja 2008. godine otkupilo hrvatsko Ministarstvo kulture ne može usporediti s Tizianovim remek-djelom, ono što želim istaknuti ovim primjerom jest kako, bez obzira na golemo bogatstvo postojećih zbirki, još uvijek postoji stručna i građanska svijest o potrebi obogaćivanja nacionalnih, javnih institucija djelima koja su relevantna za cjelovitost zbirki u estetskom i edukativnom smislu.

Kada sam u dražbovaonici Christie's vidjela crtež pripisan Meduliću, bila sam svjesna činjenice da hrvatske zbirke nemaju Medulićevih crteža i da je ovo rijetka prilika za takvu akviziciju. Nakon nekoliko konzultacija sa stručnjacima za renesansno slikarstvo, predložila sam otkup Ministarstvu kulture koje mi je omogućilo da se uspješno natječem na dražbi. Crtež predstavlja svetog Andriju s njegovim atributom, križem. Malih je dimenzija, 132 x 91 mm. Izveden je crnom kredom, perom sa smeđim tušem, smeđim laviranjem, a "osvijetljen" je bijelim gvašem na okerom toniranu papiru. U lijevom su donjem uglu inicijali VH u ligaturi, što je oznaka zbirke van Haecken. Papir je neravnih rubova, najvjerojatnije još vrlo davno izrezan iz većeg lista s drugim crtežima, što je česta praksa vlasnika koji postižu više cijene prodajući crteže pojedinačno. Crtež je na dražbu ponudila dobrotvorna zaklada, a potječe iz zbirke Jaka Katalana. U literaturi je zabilježeno da su prijašnji vlasnici bili J. van Haecken i Annamaria Edelstein, London, 1990. U toj zbirci ga je vidjela profesorica Ileana Chiappini di Sorio i potvrdila atribuciju Meduliću te ga datirala u zrelo majstorovo razdoblje oko 1553. godine.

Ugledni povjesničar umjetnosti, specijaliziran za venecijansko slikarstvo i crtež razdoblja od 15. do 17. stoljeća, William R. Rearick, u katalogu izložbe zbirke Katalan, također ga identificira kao Medulićevo djelo ("Andrea Meldolla, called Schiavone, Zara, ca 1510/15-Venice, 1563, St. Andrew"), ali s nešto kasnijom datacijom, oko 1559. godine.¹ Izložba zbirke Katalan u kojoj je bio i crtež sv.

Andrije, predstavljena je 1995./6. u The Frances Lehman Loeb Art Center, Vassar College, Poughkeepsie, New York. Rearick je usporedio Medulićeve crtež sv. Andrije s likom istog sveca koji se nalazi na listu (252 x 402 mm) s crtežima 12 apostola iz zbirke Williama II. vojvode od Devonshirea u dvorcu Chatsworth, koje je pripisao Benedettu, bratu Paola Veronesea. U skladu s tim, ovaj Medulićeve crtež sv. Andrije prepoznaje kao skicu crteža iz te zbirke, a ne izravnu skicu fresaka u crkvi Sv. Sebastijana u Veneciji u kojoj je Paolo Cagliari, nazvan Veronese, počeo slikati freske u sakristiji 1555., a nastavio je slikati u crkvi i čitavo naredno desetljeće. S njim je od 1556. godine surađivao njegov mlađi brat Benedetto. Između 1553. i 1557. pridružio im se Medulić, slikajući prizore u bočnim kapelama.

Rearick piše da se ovaj crtež sv. Andrije razlikuje od crteža braće Veronese i da je izrazito karakterističan za zrelo Medulićevo slikarsko razdoblje. Po nervoznom rukopisu uspoređuje ga s Medulićevom studijom za slike u St. Maria del Carmine u Veneciji (Albertina, Beč, br. 1580) i skicom *Christ at the Pool of Bethesda* (Kurt Einhorn, Düsseldorf). W. R. Rearick zaključuje sljedeće: "Premda ovaj crtež pokazuje kako je Medulićeve ukus široka spektra, isto tako je neprijeporno da se radi o maloj skici visoka rafinmana, nepogrešivog Schiavoneova stila, koju možemo datirati oko 1559. Ovo je zadnji put da je tako otvoreno reagirao na utjecaj Veronesea." Dodajmo da je list s crtežima apostola iz zbirke Devonshire bio prije toga atribuiran Palmi Mlademu, a Michael Jaffé, autor kataloga zbirke crteža 15. i 16. stoljeća u zbirci Devonshire, pripisao ga je Paolu Veroneseu.² Tim različitim atribucijama crteža iz zbirke Devonshire možda možemo dodati i atribuciju Meduliću, jer su po nekim detaljima likovi svetaca skoro identični.

¹ *The Katalan Collection of Italian Drawings*, Poughkeepsie, New York, Frances Lehman Loeb Art Center, Vassar College, 1995-1996, 28; kat. br. 9.

² MICHAEL JAFFÉ, *The Devonshire Collection of Italian Drawings, Venetian and North Italian Schools*, London, Phaidon Press, 1994, 137; kat. 845/316.

→ Paolo Veronese,
Crteži dvanaestorice apostola,
oko 1555.-1557.
© Devonshire Collection,
Chatsworth
Reproducirano uz
dopuštenje Chatsworth
Settlement Trustees.

Nakon akvizicije crteža svetog Andrije imala sam prilike usporediti ga s crtežima i grafikama u britanskim zbirakama i s reprodukcijama objavljenim u Medulićevoj monografiji, koju je napisao Francis Richardson,³ te još jednom potvrditi atribuciju Meduliću u vrijeme kada radi freske u kapeli Grimani i Pellegrini u crkvi San Sebastiano. U toj kapeli koja je 23. lipnja 1557. bila dodijeljena Vicenzu Pellegriniju (*orator e giureconsulto famosissimo*) za kojeg Cicogna drži da je podrijetlom iz Dalmacije, što bi mogao biti razlog za “dalmatinsku vezu” s Medulićem, na stropu se nalazi freska uspravnoga bradatog muškarca u kontrapostu, vrlo vjerojatno sv. Andrije. Ona je po fluidnosti, karakterističnoj dinamici nabora odjeće, fizionomiji bradatog sveca, a posebice po načinu slikanja prstiju koji su na vrhovima zašiljeni i podsjećaju na ptičje kandže vrlo bliska “našem” crtežu istog sveca, samo u drugom položaju. Također je karakteristična i

kromatika crteža: papir je obojen oker tonovima kao podloga crtežu smeđim tušem i bijelim gvašem, gama boja koja se ponavlja i na freskama. Stil slikanja ruke i prstiju skoro bez zglobova, zašiljenih na vrhovima, vrlo je prepoznatljiv na crtežima i slikama, a naročito je zamjetljiv u grafikama, kao što su i mekano oblikovanje bogatih nabora odjeće perom i kistom stvarajući dojam punog volumena višestrukim zasjenjenjima, te dinamičan i ekspresivan rukopis Medulićevih crteža. I u ovom malom crtežu prepoznamo veličinu našeg slikara kojega je Gigli⁴ uzdizao iznad najslavnijih venecijanskih majstora opisujući ga ovim riječima: “Che d’Illiria sen venne, onde fu detto Lo Schiavon, benche sempre ad Adria visse; E s’eguali al por giù color, e tinte; Avesse avuto muscoli, e contorni; Piu di tutto sarebbe che giammai; Abbino trionfato in alcun tempo; Ammirato, famoso e trionfante.” x

3 FRANCIS L. RICHARDSON, *Andrea Schiavone*, Oxford, Clarendon Press, 1980.

4 GIULIO CESARE GIGLI, *La Pittura Trionfante*, Venecija, 1615, 6.

SUMMARY: AN ADDITION TO CROATIAN COLLECTIONS

Following the author's incentive, at Christie's London auction of 8th July 2008 the Croatian Ministry of Culture acquired the drawing representing St. Andrew, recognized as the work of the distinguished painter Andrija Medulić (Andrea

Meldolla called Schiavone, Zadar 1510/1515 – Venice 1563). The drawing was executed in Venice, probably between 1553 and 1557. With this acquisition the Croatian collections were enriched by another important work of art.